

a bórsav infravörös színképi alapú normálkoordináta-analízise témában írt egyetemi doktori disszertációját. Folytatva ezt a kutatási irányt magyar ösztöndíjjal nyolc hónapos tanulmányút keretében bővítette ismereteit Trondheimben, a Norvég Műszaki Egyetem Fizikai Kémia Tanszékén. A Sven J. Cyvin docens irányításával végzett kutatások eredményeit és Vizi Béla *tetterejét, alaposágát és kreativitását* is fémjelzi az a nyolc tudományos közlemény, amely norvég és nyugatnémet folyóiratokban jelent meg. A kiemelkedő intenzitású és eredményességű kutatómunka elismeréseként ösztöndíjas idejének végén Vizi Béla megkapta az infravörös molekulaszínképi számítások számítógépi programrendszerrel magyarországi szabad felhasználásra. Ez jelentősen hozzájárult a rezgési spektroszkópiai kutatások veszprémi fejlődéséhez.

Az ugyancsak Veszprémi Vegyipari Egyetemen, de 1966-ben végzett Sebestyén Attila – a Diósgyőri Gépgyárban vegyész mérnökként, majd a Veszprém Megyei Kórházban klinikai vegyész-ként szerzett tapasztalatait követően – 1970-ben lett az Általános és Szervetlen Kémia Tanszék oktatója. Az itt folyó kutatások közül a Vizi Béla által művelt rezgési spektroszkópiai alapú molekulaszervezeti kutatásokhoz csatlakozott. Az immár kétfős kutatócsoport az egyetem számítástechnikai csoportjával együttműködve a Trondheimből származó programrendszert sikerrel adaptálta az Odra számítógépre, előbb saját kódú, majd angol nyelvű számítások elvégzésére. A rezgési spektroszkópia iránt érdeklődő, kiváló hallgatók kapcsolódtak be ebbe a kutatásba, és a Vizi–Sebestyén duó irányításával sok színvonalas szak-, diploma-, valamint tudományos diákköri dolgozat készült el a múlt század hetvenes, nyolcvanas és kilencvenes éveiben, bizonyítva a kutatás és az oktatás gyümölcsöző kapcsolatát. A termékeny évek egyik fontos hozadéka a több mint száz kalkogén- és pszeudokalkogén-molekula normálkoordináta-analízisének elkészítése. Ezeket az eredményeket foglalta össze Vizi Béla a „Jellemző közepes rezgési amplitúdók kalkogén- és pszeudokalkogén-vegyületekben” című kandidátusi értekezésében, amit a Magyar Tudományos Akadémián sikeresen védett meg 1981-ben.

Oktató- és kutatómunkája mellett Béla már az 1970-es években vegyészkollegák arcképeit mutató érmekeket kezdett készíteni. Később molekulák szerkezete által ihletett szobrokat formált fából és bronzból, előbb saját, majd mások örömeire. Az ezredforduló előtti évtizedekben a kémiáról – részben a vegyi anyagok okozta környezetszennyeződés következményeként – kialakult egyfajta nem kedvező társadalmi vélekedés. A 90-es években egyetértünk abban, hogy Béla szobrai képesek lehetnek a hétköznapi szemlélődőnek megmutatni a kémia szépségét, ami a közvéleményre is pozitív hatással lehet. A nemes cél szolgálatában a szobrok hazai kiállításokon, majd Európa számos országában vettek részt osztatlan sikert aratva. Ezt jelzi, hogy a „Rózsaiilat” az I. Európai Kémiai Kongresszus logója, a „Foton részecske” pedig a Holland Királyi Kémiai Társaság Foton-díja lett. Maleczkiné Szeness Márta és Vizi Béla *Kémiai gondolatok – művészi megoldások* című tanszéki kiadványának előszavában Papp Sándor kollégánk fogalmazta meg: „Béla a molekulaszpektroszkópia ismert és elismert művelőjeként gyarapította a tanszék és az Egyetem hírnevét, ami mellett tudományos pályája adott szakaszában sodró erővel foglyul ejtette a szobrászatot.”

Örök álmodban csillagok között lépkedj csendesen, jazig őseid nyomában! Érezd a rózsá illatát, és az alkotó elégedett tekintetével simogasd meg Rózsaiilat szobrodat! A *tetterőd, alaposágod, kreativitásod* által létrehozott értékeket és emberséged emlékeztünkben őrizzük. Nyugodj békében, Béla!

Horváth Attila

Vizi Béla (1936–2020)

1961-ben kerültem a Veszprémi Vegyipari Egyetemre mint elsőéves hallgató. Ott ismerkedtem meg Vizi Bélával, aki abban az évben szerezte a diplomáját ugyanott. Emlékeim szerint ő vezette a szervetlen kémiai gyakorlatot az egyik tankörnek, ebből hat volt, egyenként húszegynéhány hallgatóval. Akkor még nagy igény mutatkozott a vegyész mérnökökre, sok hallgatót vettek fel az egyetemre, így Veszprémbe is. Később megszakadt laza kapcsolatunk, majd a nyolcvanas években, a Magyar Kémikusok Egyesületében találkoztunk újra. Nem a véletlen hozott minket össze, hanem a közös vonzódás a molekulák szépsége iránt. Egy mástól függetlenül fedeztük fel a parányi részecskék szépségét, amely megjelenik a modern számítógépes grafikai ábrázolásokon. Mivel a molekulák is a természet részei, akár csak egy állat, egy táj vagy éppen az ember, lehetnek szépek, szemet gyönyörködtetőek. Nemcsak a vegyésznek, aki nap mint nap velük foglalkozik, hanem a laikus számára is, aki a szimmetria, a formagazdagság, a molekulagrafikai ábrázolásokban alkalmazott színek gazdagsága révén élvezheti az anyag fontos építőköveinek szépségét. Béla, akinek az érdeklődése már a múlt század hatvanas éveiben a szobrászat, elsősorban az érmeke felé fordult, korán meglátta a szépséget a molekulákban, bár nem álltak még rendelkezésre olyan kifinomult számítógépes leképezési módszerek, mint a maiak. Egyre több szobrot készített a kémia formáinak és jelképeinek felhasználásával, a képi gondolkodás kémián belüli lehetőségeinek bemutatására. Ezeket a műveit ismertem meg és szerettem meg. Elsők között volt a világon, akik szoborba öntötték a molekulák szépségét, számos művét sokszorosítottuk a Magyar Kémikusok Egyesületében, hogy ajándékba adhassuk neves vendégeinknek. Talán közülük a legkiemelkedőbbek azok a Nobel-díjas kémikusok voltak, akik a fő előadásokat tartották a Budapesten, 2005-ben rendezett Első Európai Vegyészkonferencián. Jean-Marie Lehn, aki nemcsak a kémiában alkotott nagyot, de kiválóan orgonál is, vonzódik tehát a művészetekhez, nagy becsben tartja szobrait, melyeket Béla neki ajándékozott. Bélának tíz könyve jelent meg, harminchárom önálló kiállítása volt, amelyek kémikus látogatói örömmel szemlélhették kutatómunkájuk tárgyát, mások pedig megszerethették a molekulákat, rajtuk keresztül pedig a manapság oly sokszor szidott és elítélt kémiát. Bár nem ez volt a fő célja, hanem egyedül csak a gyönyörködtetés, Béla igen sokat tett a kémia népszerűsítéséért is, amiért a magyar vegyészek mindig szeretettel és tisztelettel fognak adózni az emlékének. Nyugodjék békében!

Náray-Szabó Gábor

Vizi Béla: Rózsaiilat

